

Personen- en familierecht – Afstamming

17 HOGE RAAD
15 april 1994

Valkenhorst

Partijen De R (de dochter), eiseres tot cassatie,
tegen
Stichting Valkenhorst, verweerster in cassatie.

Feiten en verloop van de procedure De R. is, als buitenechtelijk kind, in 1935 geboren in 'Moederheil', een toen door rooms-katholieke religieuze gedreven inrichting met als doelstelling het verlenen van zorg en begeleiding aan ongehuwde moeders en hun kinderen. De inrichting wordt thans geëxploiteerd door Valkenhorst.

Inzet van dit geding is de vraag of Valkenhorst jegens De R. gehouden is haar op haar verzoek bekend te maken met de indertijd door haar moeder aan de leiding van 'Moederheil' verstrekte gegevens omtrent haar vader. Valkenhorst weigert te voldoen aan het verzoek van De R. haar de bedoelde, zich onder Valkenhorst bevindende gegevens (in feite: de personalia van de vermoedelijke verwekker) te verstrekken. Zij doet daartoe beroep op een geheimhoudingsverplichting voortvloeiende uit de vertrouwelijke aard van deze gegevens die haar in haar hoedanigheid van hulpverlener door de moeder van De R. als cliënte zijn toevertrouwd. Valkenhorst heeft, nadat zij met verscheidene verzoeken van deze aard was geconfronteerd en ter zake een procedure had gevoerd (die is geëindigd met het arrest van het Hof te 's-Hertogenbosch van 18 september 1991, *NJ* 1991, 796) – in afwachting van een wettelijke regeling – op dit stuk een beleid ontwikkeld. Dit beleid houdt, voor zover hier van belang, in dat wanneer de moeder nog in leven is, de gegevens omtrent de (vermoedelijke) vader alleen worden verstrekt met haar toestemming; toestemming van de (vermoedelijke) vader wordt door Valkenhorst niet vereist. Valkenhorst is bereid de moeder aan te schrijven ten einde te onderzoeken 'of de vereiste toestemming al dan niet gegeven wordt'. Weigert de moeder toestemming dan respecteert Valkenhorst haar besluit, ongeacht de daaraan ten grondslag liggende motieven. Vaststaat dat de moeder van De R. nog in leven is en Valkenhorst geen toestemming heeft gegeven De R. de gevraagde gegevens te verstrekken. Kern van het geschil is, in de visie van het Hof, de vraag of Valkenhorst aldus verstrekking van de gevraagde gegevens afhankelijk mag maken van de toestemming van de moeder. Deze vraag heeft het Hof bevestigend beantwoord. Daartegen kant zich het middel.

3.2. Uitgangspunt voor de beoordeling van het middel is dat het aan grondrechten als het recht op respect voor het privé-leven, het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en het recht op vrijheid van meningsuiting ten grondslag liggende algemene persoonlijkheidsrecht mede omvat het recht om te weten van welke ouders men afstamt. Dit recht heeft ook internationaal erkenning gevonden in art. 7 van het – door Nederland nog niet geratificeerde – Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989.

Dit recht geeft een persoon in de omstandigheden als die van De R. jegens een stichting als Valkenhorst aanspraak om op haar verzoek bekend te worden gemaakt met de aan die stichting bekende gegevens omtrent haar ouders (vgl. EHRM 7 juli 1989, Serie A, nr. 160; NJ 1991, 659; § 49).

Van dit een en ander is ook het Hof, zij het ten dele veronderstellenderwijs uitgegaan. Deze uitgangspunten zijn in cassatie – terecht – niet bestreden.

3.3. Het recht om te weten van welke ouders men afstamt is niet absoluut: zoals het Hof in r.o. 4.6 terecht heeft aangegeven, moet het wijken voor de rechten en vrijheden van anderen wanneer deze in het gegeven geval zwaarder wegen. Het Hof heeft dan ook niet blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door de aanspraak van De R. af te wegen tegen het door Valkenhorst ingeroepen geheimhoudingsrecht ten einde na te gaan welk van deze beide rechten in het gegeven geval prevaleert. Voor zover het middel van een andere opvatting uitgaat faalt het.

3.4.1. Het middel treft daarentegen doel voor zover het aan het Hof verwijt dat het bij zijn voormelde afweging de wederzijdse rechten en belangen rechtens onjuist heeft gewaardeerd. Dat geldt zowel – aan de zijde van De R. – voor wat betreft de onderlinge rangorde tussen het recht van een meerderjarig natuurlijk kind als De R. om te weten door wie het is verwekt en het in het recht op respect voor haar privé-leven besloten recht van de moeder om zulks ook tegenover haar kind verborgen te houden, als – aan de zijde van Valkenhorst – voor wat betreft de aard en het gewicht van het aan Valkenhorst toekomende geheimhoudingsrecht.

3.4.2. Dat Valkenhorst jegens de moeder van De R. is gehouden de gegevens omtrent de verwekker welke de moeder van De R. indertijd vertrouwelijk aan ‘Moederheil’ heeft medegedeeld, niet te openbaren, alsmede dat ter zake aan Valkenhorst, nu het daarbij ging om door een hulpzoekende toevertrouwen van gegevens aan een als hulpverlener aan te merken instelling, een geheimhoudingsrecht toekomt, is in cassatie – terecht – niet bestreden. Anders dan het Hof in zijn r.o. 4.13 en 4.14 heeft geoordeeld kan in de gegeven omstandigheden evenwel niet worden aanvaard dat bij dit geheimhoudingsrecht, behalve bescherming van het recht op respect voor het privé-leven van de moeder van De R., andere, zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn betrokken. Zoals het Hof in zijn onder 3.1 genoemde arrest van 18 september 1991 zelf al heeft aangegeven, valt – gezien de hedendaagse opvattingen omtrent de ongehuwde moeder – niet aan te nemen dat de wetenschap dat een instelling als Valkenhorst gegevens omtrent de verwekker op verzoek van het meerderjarig geworden kind aan dit kind bekend maakt, anders dan een verwaarloosbaar klein aantal vrouwen ervan zal weerhouden zich om hulp bij haar bevalling en de verzorging van haar kind tot een dergelijke instelling te wenden en zich daarbij tegenover die instelling vrij-

elijk te uiten ook omtrent de verwekker van haar kind. Daarom is ook onvoldoende begrijpelijk waarop het Hof het oog heeft wanneer het in dit verband mede zwaar tilt aan de kans dat 'aan het (geboren of nog ongebornen) kind schade wordt toegebracht of zorg wordt onthouden' (r.o. 4.14 slot).

3.4.3. Wat betreft de onderlinge rangorde tussen enerzijds het recht van een meerderjarig natuurlijk kind als De R. om te weten door wie het is verwekt, en anderzijds het (in het recht op respect voor haar privé-leven besloten) recht van de moeder om zulks ook tegenover haar kind verborgen te houden, moet – anders dan het Hof klaarblijkelijk tot uitgangspunt heeft genomen – worden geoordeeld dat het recht van het kind prevaleert. Behalve door het vitaal belang van dit recht voor het kind wordt deze voorrang daardoor gewettigd dat de natuurlijke moeder in de regel mede verantwoordelijkheid draagt voor het bestaan van dat kind. Opmerking verdient in dit verband nog dat het te dezen niet gaat om kunstmatige donorinseminatie.

3.5. Uit het voorgaande volgt zowel dat 's hofs uitspraak moet worden vernietigd als dat de Hoge Raad zelf de zaak kan afdoen.

Uit hetgeen hiervoor onder 3.2 en 3.3 is overwogen volgt immers dat De R. jegens Valkenhorst aanspraak erop heeft op haar verzoek bekend te worden gemaakt met de aan Valkenhorst bekende gegevens omtrent haar (vermoedelijke) vader en dat haar daartoe strekkende vordering moet worden toegewezen tenzij het daartegen door Valkenhorst ingeroepen geheimhoudingsrecht prevaleert. Dat is evenwel niet het geval. Haar beroep op geheimhouding heeft Valkenhorst niet mede gebaseerd op de belangen van de (vermoedelijke) vader, ten aanzien van wiens belang trouwens hetzelfde zou gelden als hiervoor onder 3.4.3 ten aanzien van dat van de moeder is overwogen. De maatschappelijke belangen waarop Valkenhorst haar beroep op geheimhouding wél mede heeft gebaseerd, kunnen dat beroep, naar uit het hiervoor onder 3.4.2 overwogene volgt, niet schragen. Resteert derhalve de in dit verband door Valkenhorst eveneens ingeroepen gehoudenheid van Valkenhorst tot bescherming van het recht op respect voor het privé-leven van de moeder van De R., maar dienaangaande geldt dat dit recht van de moeder van De R. moet wijken voor het recht van De R. om, als meerderjarig geworden natuurlijk kind, te weten door wie zij is verwekt.

Het voorgaande brengt mee dat de vierde door De R. tegen het vonnis van de Rechtbank aangevoerde appelgrief slaagt.

4. Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt het arrest van het Hof te 's-Hertogenbosch van 25 november 1992 voor zover gewezen tussen De R. en Valkenhorst;

vernietigt het vonnis van de Rechtbank te Breda van 5 maart 1991 voor zover gewezen tussen De R. en Valkenhorst;

veroordeelt Valkenhorst om binnen vijf dagen na betekening van dit arrest aan De R. inzage te verlenen in en afschrift te verschaffen van de bij Valkenhorst berustende gegevens met betrekking tot de afstamming van De R., daaronder begrepen alle gegevens die betrekking hebben op de door de moeder als verwekker aangewezen;

wijst het meer of anders gevorderde af;

veroordeelt Valkenhorst in de kosten van het geding en begroot deze aan de zijde van De R.:

in eerste aanleg op in totaal f 1925,-;
 in appel op in totaal f 4625,-;
 in cassatie, tot op deze uitspraak, op in totaal f 4024,24, een en ander telkens op
 de voet van art. 57b Rv te voldoen aan de desbevoegde Griffier.

De uitspraak is gepubliceerd in *NJ* 1994, 608, m.nt. WH-S.
 Zie Asser-De Boer, *Personen- en familierecht*, nr. 692 en Forder, 'Het recht op
 afstammingsgegevens: Wild speculations', *AA* 1998, p. 87-90. Zie ook HR
 3 januari 1997, *NJ* 1997, 451, m.nt. JdB (dochter op zoek naar identiteit biologi-
 sche vader).

Commentaar

18

HOGE RAAD
 17 januari 1997

Erfrechtelijke positie onwettig niet-erkend kind

H, eiser tot cassatie,
tegen
 K en F (echtelingen), verweerders in cassatie.

Partijen

xOp 19 augustus 1992 is overleden P (de erflater), die nimmer gehuwd is geweest
 en geen wettige (in de terminologie van het oude afstammingsrecht) kinderen
 heeft achtergelaten. Hij had niet bij testament over zijn nalatenschap beschikt.
 Zijn neef K is als zijn wettelijke erfgenaam in het bezit van de nalatenschap geko-
 men. Rond 1963 had de erflater een affectieve relatie met de moeder van H. H is
 op 2 juni 1964 geboren en is niet door de erflater als zijn kind erkend. Noch vóór
 de geboorte van H, noch daarna heeft de erflater ooit samengewoond of een
 gemeenschappelijke huishouding gevoerd met de moeder van H. Wel heeft hij
 vanaf kort na de geboorte tot aan de meerderjarigheid van H ter zake van de kos-
 ten van diens verzorging en opvoeding periodiek betalingen aan de moeder van
 H gedaan. H beroept zich op het feit dat tussen hem en de erflater een als 'family
 life' in de zin van art. 8 EVRM te kwalificeren rechtsbetrekking heeft bestaan, en
 dat hij – mede in verband met art. 14 EVRM – op grond daarvan met betrekking
 tot de nalatenschap van de erflater erfrechtelijke aanspraken kan doen gelden.
 Daartoe heeft H zich beroepen op een groot aantal omstandigheden betreffende
 aard en frequentie van de relatie(s) tussen zijn moeder, de erflater en hemzelf,
 welke omstandigheden evenwel door K geheel of grotendeels zijn betwist.

Partijen

4.4. Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat de bete-
 kenis van de art. 8 en 14 EVRM voor het erfrecht van onwettige kinderen in het
 licht van de arresten van het EHRM in de zaak Marckx van 13 juni 1979, serie A
 nr 31, *NJ* 1980, 462, par. 53-56 en 59, en in de zaak Vermeire, 29 november 1991,
 serie A nr 214-C, par. 25-28, zich als volgt kort laat samenvatten. Art. 8 laat, op
 zichzelf, aan de verdragsstaten bij het regelen van erfrechtelijke aanspraken van
 kinderen een zekere beoordelingsvrijheid, en laat aldus in beginsel ook ruimte

Hoge Raad